

Føroyar vunnu við Clint Eastwood á odda

Hanus Samró

Løgtingsmaður fyri Fólkaflokkin

Vit kenna myndina frá amerikanskum klassikarum. Góði sjeriffurin mótvegis ónda bandittinum. Dysturin millum tað góða og tað ónda, ið verður avgjörður við einum stórum Magnum 357, har skjótasti skjúttin vinnur. Myndin kann lættliga setast í samband við makrelkríggið, har sjeriffurin av Økrum, Jacob Vestergaard, hevur staði eye to eye við byrokratunum í ES.

Trýst

Hóast byrokratarnir hava trýst hendavegin og hinvegin, hevur sjeriffurin ikki blunka. Sum ein annar Clint Eastwood klappaði hann hestin, tugdi sigarendan, áðrenn hann stardi figgindan sannførandi í eygað. Men í mun til western filmar snúði makrelkríggið seg ikki um revolvarar, men hvør hevði bestu grundgevingarnar. Dirvið at halda fram. Mikukvøldið 12. mars blunkaðu byrokratarnir. Hoknaðu í kongunum. Hetta gjørdist dagurin, tá Jacob Vestergaard vann

á byrokratunum. Føroyar á ES. Hetta gjørdist dagurin, tá Føroyar næstan trífaldaðu makrelkvotuna úr 5% til 12,6%. Sambært búskaparfrøðinginum, Hans Ellefsen, snýr tað seg um 800 mió. kr., ið meirvirði. Hetta eru pengar, sum figgja vælferðina framvyir.

Vit stóðu saman

Jacob Vestergaard eigur stóran lut í semjuni, men hann hevur ikki staði einsamallur. Hann hevur havt dyggan stuðul frá føroyska fólkinum. Frá politisku skipanini. Í hesum málinum hava vit, sama hvar vit eru hugsjónarliga, staði saman um okkara tjóðarrætt. Vit hava sagt, at vit eiga størri makrelkvotu, og vilja vit gera alt fyri, at vit fáa okkara sjálvsagda rætt. Tað hava vit gjørt, og vit sigraðu. Men dysturin er ikki av. Handilsstongsulin við ES heldur fram.

Sildin

Vit skulu í nærmastu framtíð samráðast við strandalondini um, hvussu norðhavssildin skal býtast, og tað er mín vón, at vit halda fram við at standa saman sum tjóð, so vit vinna føroyska samfelagnum fleiri rættindini. Men áðrenn vit samráðast um sildina, skulu vit fegnast um semjuna.

Hetta gjørdist ein søguligur dagur, har vit prógvaðu fyri umheiminum, at hóast vit eru ein lítill tjóð, eru vit ein sterk eind, tá vit standa saman sum tjóð.

Eldraøkið: Kommunur í tvístøðu

Jógvan Arge

varaborgarstjóri í Havn

Fyri kommunustýrslimir, sum vóru á pensjónistafundinum í Glæmuni í Kvívík herfyri, tóktist sera umráðandi sum skjótast at fáa at vita frá landsstýrinum, hvør peningur fylgir við eldraðkinum, tá tað verður lagt út til kommunurnar á nýggjárinum.

Landsstýrið hevur boðað frá, at tað onki endaligt tal kann leggja fram fyrr enn í oktober/november. Tað halda kommunurnar vera alt ov seint. Tí við ongum endaligum tali ber illa til at leggja ein kommunalan eldrapolitik til rættis. Annika Olsen vísti til figgjar-málaráðið um hendan spurningin. Tað undrar og er ikki sørt óunnligt, at landsstýriskvinnan á henda hátt avreiðir eldrapolitisku ábyrgdina, ið hon jú hevur eisini eftir úleggingina, til figgjarfólkini.

Kommunurnar hava fingið

at vita, at landsstýrið ætlar at seta figgingina saman við pengum frá forskattingini av pensjónum, skattainntøkum frá útisiglarum og burtur av mv-g-inntøkunum, tilsamans 356 mió kr. Kommunurnar siga, at hetta er ov lítið, ikki minst nú tað kemur undan kavi, at kommunurnar eisini skula hava røktarlaga og figgjarliga ábyrgd av bólkum, sum ikki eru komnir til pensjónsaldur.

Loypa kommunuskattin um

Uppskotið um figgingarleist er eitt grundleggjandi skifti í mátanum at figgja kommunalt virksemi. Grundleggjandi partur í kommunalu stýrisskipanini er, at kommunalt virksemi og kommunalar tænastr í høvuðsheitum verða figgjaðar av kommunuskatti. Annar grundleggjandi tættur er, at tann, sum valdar, skal gjalda.

Tað vil siga, at hevur kommunan ábyrgd, so rindar hon. Hesum verður farið frá, nú eldraøkið skal leggjast út, tí tað skal figgjast við ávísingum veitingum úr landskassanum. Slíkar veitingar úr landskassanum hava ongan tíð hóvað kommunupolitikarum. Hetta er eisini brot á vanligu fatanina, at tann, sum valdar, skal gjalda.

So kanst tú spyrja, um nakar munur er? Jú, tað er tað. Politiskt tekur landið

kvørkratak um kommunurnar, tí við eldraðkinum verða millum 25 og 30% av samlaða kommunubúskapinum figgjað úr landskassanum – og harvið ikki av beinleiðis kommunuskatti.

Har kommunurnar í dag hava fingið tað álit at gera egnar raðfestingar og áseta sítt egnu tænastr, fer landið nú at áleggja kommununum ávísing eldra-tænastr og ávísing eldratilboð á ávísingum nøktandi tænastr, men kemur ikki við øllum pengunum til hetta tænastr.

Tað merkir, at tænastrstøði á øðrum økjum, t.d. barnaansingin, skúlaverkið, kloakir og alt tað, sum kommunurnar eisini skulu gera, kann verða lækkað, tí pengar mugu takast úr teimum økjum at fylla holini á eldraðkinum.

Progressivan kommunuskatt?

Eitt sjónarmið í hesi tilgongdini er, at her vantar ein grundleggjandi skattapolitisk viðgerð av spurninginum um at gera kommunuskattin progressivan eins og landsskattin, so at eisini eldraøkið undir kommununum kann figgjast við kommunuskatti eins og allar aðrar kommunalar tænastr.

Hesin spurningur er als ikki viðgjörður. Kanska er

tað tí, at við samansetta gjaldinum úr landskassanum fær landsstýrið alt valdið á kommununum, og kanska eisini tí, at figgjarleisturin lirkar eina kommunala útjavningarskipan ígjøgnum, sum ikki er so lætt at gera við kommunuskattinum.

Tær umleið 350 mió krónurnar úr landskassanum til eldraøkið hjá kommununum fara hvørki at røkka til ta breiðu viftina av eldratilboðum, sum verða nevnd í uppskotinum til eldralóg, og ei heldur til eitt høgt tænastrstøði. Talið er jú ásett eftir teirri skroyppilgu tænastruni, sum vit hava í dag.

Tvístøðan hjá kommununum verður, at tær hava illa ráð at slaka í tænastruni til eitt nú barnafamiljur og trivnað, tí tær vilja heldur enn fegin hava fleiri barnafamiljur - til tess at figgja vælferðartænastrarnar.

PS: Annars meini eg framvegis, at landsstýrið eigur at uppraðfesta eldraøkið á síni egnu figgjarlóg og sjálv taka sær av umsitingini. Tað er mátin at tryggja javnbjóðis kor og tilboð kring alt landið.

Makrelsemja í heimsklassa

Jákup Mikkelsen

Løgtingsmaður fyri Fólkaflokkin

Tað eru fáar tjóðir, ið koma heilskapaðar frá kríggjum, men føroyska tjóðin prógvaði, at tað loysir seg at krevja sín sjálvsagda rætt. Eins og Dávid vann á Goliat, vinnu vit á ES. Men tað er ikki kostnaðarleyst. Politiska skipanin hevur verið undir stórum og stóðugum trýsti. Stóru tjóðirnar hóttu við

einum og øðrum, men vit hoknaðu ikki í kongunum. Nógv mæltu frá, tá vit ásettu egnu kvotu, men vit vóru ongantið í va, tí Føroyar áttu størri makrelkvotu. Okkara sjálvsagda rætt, sum var størri enn tað, sum undanfarna makrelsemjan var grundað á.

Tað vísti seg at vera rætt, tá avtornaði.

Semjan

Allir flokkar hava drigið somu línu saman við landsstýrismanninum í fiskivinnumálum, Jacob Vestergaard. Mangan breyt í bæði borð, men landsstýrismaðurin stóð sum drangur í brimi. Vit áttu størri lut í makrelinum. Semjan kom ikki av sínum eintingum, tí landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum hevur havt eitt sera gott samráðingartoymi.

Við Herlufi Sigvaldsson á odda hevur tað næstan eydnast at trífalda kvotuna úr 5% til 12,6%. Í krónum og oyrum snýr tað seg um út við eina hálva milliard krónur. Tað kann ikki sigast annað enn, at Herluf Sigvaldsson hevur sýnt framúr diplomatiskt hegni og handalag. Sum formaður í uttanlandsnevndini kann eg somuleiðis fegnast um, at tað hevur hepnast okkum í tøttum samstarvi við landsstýrismannin í fiskivinnumálum at koma ásamt um, hvussu trætan við strandalondini skuldi loysast. Men semjan hevði valla verið av nøkrum, um lögtingið ikki stóð saman um málið. Hóast flokkarnir hava verið ósmdir á nógvum økjum, og tónalagið hvast til tíðir, hava vit staðið saman um makrelin. Hetta vísir styrki.

Prógvar, tá ástendur, tá tað snýr seg um tjóðarrættindi, at politiska skipanin stendur saman.

Sildin

Men enn er ikki komið á mál. Føroyar eru framvegis tarnaðar av ES, tí handilsstongsulin er í gildi enn. Tað skal tó vera mín vón, at strandalondini semjast um sildina, tí um tað eydnast at finna semju um sildina eisini, hava vit vunnið okkum størri rættindi, ið fer at gagna føroyska búskapinum. Hetta eru virði, ið koma at figgja føroyska samfelagið framvyir. Men áðrenn vit sessast við samráðingarborðið, skulu vit fegnast um semjuna. Hetta er ein stórir og søguligur dagur, tí tað hepnadist okkum at finna semju um makrelin.

